

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА ГОМБОЖАВЫН ЗАНДАНШАТАР
ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Нямаагийн ЭНХБОЛД

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон,
Утас: 26-03-85, Факс: 26-29-92
E-mail: enkhbold@parliament.mn
<http://www.parliament.mn>

2022.01.19 № ЧХХ-03/579
танай _____-ны № _____-т

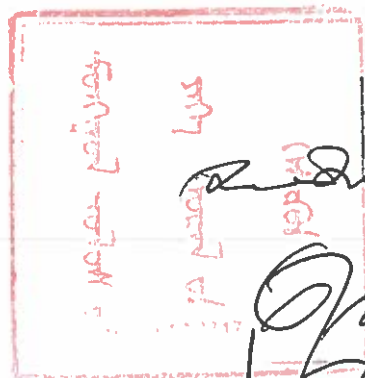
Хуулийн төсөл өргөн
мэдүүлэх тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрхийнхээ хүрээнд Улсын Их Хурлын нэр бүхий гишүүд бид "Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай" хуулийн төслийг санаачлан Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Хуулийн төсөл, үзэл баримтлал, танилцуулга, Засгийн газраас ирүүлсэн дүгнэлтийг хавсаргав.

Хүндэтгэсэн,

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

 Н.ЭНХБОЛД
 Б.БАТ-ЭРДЭНЭ
 Б.ПҮРЭВДОРЖ
 Ц.СЭРГЭЛЭН
 Т.ТЭМҮҮЛЭН
 Б.ЭНХ-АМГАЛАН

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ЕРӨНХИЙ НАРИЙН БИЧГИЙН
ДАРГА Л.ӨЛЗИЙСАЙХАН ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Нямаагийн ЭНХБОЛД

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон,
Утас: 26-03-85, Факс: 26-29-92
E-mail: enkhbold@parliament.mn
<http://www.parliament.mn>

2022.01.14 № УИХ-03/409
танай _____-ны № _____-т

**Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх
тов тогтоох тухай**

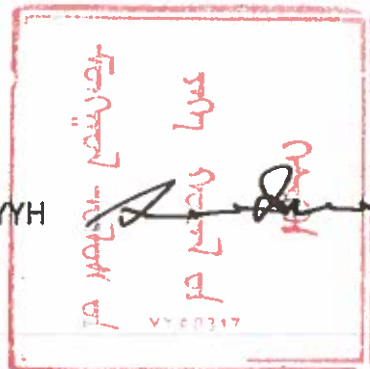
Монгол Улсын үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1-т заасан бүрэн эрхийнхээ дагуу "Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай" хуулийн төслийг санаачлан боловсруулсныг хянан үзэж Монгол Улсын Их Хурлын даргад өргөн мэдүүлэхээр хүргүүлж байна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлд заасны дагуу Улсын Их Хурлын даргад өргөн мэдүүлэх хугацааг товлож өгнө үү.

Хуулийн төсөл, үзэл баримтлал, танилцуулга, Засгийн газраас ирүүлсэн дүгнэлтийг хавсаргав.

Хүндэтгэсэн,

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН

Н.ЭНХБОЛД

000002

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

2024 он 01 дугаар
сарын 11-ны өдөр

Дугаар хэт/64

Улаанбаатар-12
Утас 260817
Факс 976-11-310011

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН Н.ЭНХБОЛД
ТАНАА

Хуралдааны тэмдэглэл
хүргүүлэх тухай

Таны санаачлан боловсруулж, Монгол Улсын Засгийн газрын санал, дүгнэлт авахаар ирүүлсэн Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцсэн тэмдэглэлийг үүгээр хүргүүлж байна.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Ц.НЯМДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

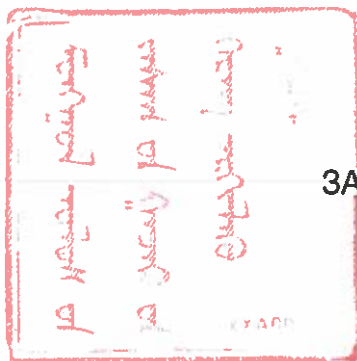
Монгол Улсын Засгийн газрын 2022 оны 1 дүгээр сарын 5-ны өдрийн хуралдааны 1 дүгээр тэмдэглэлд:

"Х.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Энхболдын санаачлан боловсруулсан Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Энхболдоос санаачлан боловсруулсан Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг хэлэлцээд дараахь саналыг хууль санаачлагчид уламжлахаар тогтов:

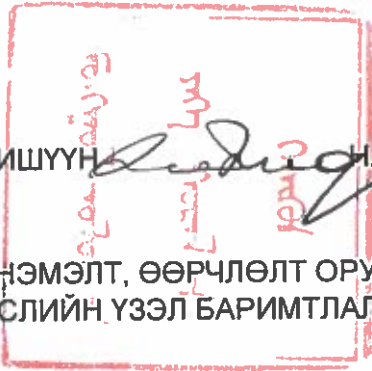
1. Төсвийн тухай хуулийн 6.2.5-д "төсвийн жилийн дундуур орлого бууруулах, зарлага нэмэгдүүлэх үр дагавартай бодлогын аливаа шийдвэр гаргасан бол түүнийг дараагийн төсвийн жилээс хэрэгжүүлдэг байх" зарчмыг анхаарч, хуулийн төслийн тандан судалгаанд дурдагдсан 2018, 2019 онуудад үүссэн гаалийн татварын өр төлбөр болох 114,341,684.00 (нэг зуун арван дөрвөн сая гурван зуун дөчин нэгэн мянга зургаан зуун наян дөрвөн) төгрөгийг хэрхэн шийдвэрлэх талаарх саналыг танилцуулгад тусгах;

2. Хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төсөл болон танилцуулгыг Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан хуулийн төслийн бүтэц, зүйл хоорондын уялдаа, бусад хууль тогтоомжтой уялдсан байдал, эх бичвэр, хэл зүй, найруулгад тавигдах нийтлэг шаардлага зэргийг анхаарч боловсруулах." гэжээ

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

БАТЛАВ.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН Н.ЭНХБОЛД

**ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ
ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Гаалийн тухай хууль нь 2008 онд батлагдаж, хуулийн зорилтоор Монгол Улсын гаалийн хилээр нэвтрүүлэх бараа, тээврийн хэрэгсэлд гаалийн бүрдүүлэлт хийх, гаалийн хяналт хэрэгжүүлэх журам, гаалийн бүрдүүлэлтийн горим, нөхцөл, шаардлагыг тогтоох, гаалийн байгууллагын тогтолцоо, гаалийн байгууллага, албан тушаалтны эрх, үүргийг тодорхойлох, тэдгээрийн шийдвэрт иргэнээс гомдол гаргах, түүнийг гаалийн байгууллага, албан тушаалтнаас шийдвэрлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулж байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван нэгдүгээр зүйлийн 1-д “Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалж, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн” гэж заасан.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2015 онд баталсан Батлан хамгаалах бодлогын үндэс баримт бичгийн 2.1-д “Батлан хамгаалах үйл ажиллагаа нь үндэсний аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааны бүрэлдэхүүн хэсэг бөгөөд Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдал, нутаг дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдал, хил хязгаарын халдашгүй дархан байдлыг хангах, хамгаалах зорилго бүхий улс төр, эдийн засаг, нийгэм, эрх зүй, цэргийн арга хэмжээ, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх нэгдмэл удирдлага, зохион байгуулалт, зохицуулалтын цогц мөн” гэж, 4.5-д “Монгол Улсын батлан хамгаалах нөөцийн менежмент, түүнд тавих хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгож, батлан хамгаалах зориулалт бүхий материаллаг нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх тогтолцоог төгөлдөржүүлнэ” гэж, Батлан хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2-т “Батлан хамгаалах үйл ажиллагааны зорилго нь Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдал, нутаг дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдал, улсын хилийн халдашгүй дархан байдлыг хамгаалах, иргэний аюулгүй байдлыг хангахад оршино” гэж, мөн хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д “Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалах нь төрийн үүрэг мөн. Төр нь улсыг батлан хамгаалах нэгдмэл тогтолцоог бүрдүүлж, бэхжүүлнэ” гэж, гэж, 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Батлан хамгаалах үйл ажиллагааг улсын төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж, Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1-д “Зэвсэгт хүчнийг улсын төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж тус тус заасан.

Түүнчлэн Батлан хамгаалах бодлогын үндэс баримт бичгийн Зэвсэгт хүчний үүрэг, түүнийг хөгжүүлэх чиглэлийн 8.2.5-д “байлдааны зэвсэг, цэргийн техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх” гэж, Батлан хамгаалах тухай хуулийн 13.1.10-д “зэвсэглэл, цэргийн техникийг шинэчлэх, сэргээн сайжруулах бодлого, төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зардлыг жил бүрийн улсын төсөвт тусгаж байх” гэсэн, мөн зүйлийн 13.1.11-д “цэргийн зориулалттай зэвсэглэл, техник, галт хэрэгслэлийг үйлдвэрлэх, экспортлох, импортлох, хангах, хадгалах журмыг тогтоох” гэж, Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 6.2.5-д “зэвсэглэл, цэргийн

техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, сольж шинэчлэх" гэж тус тус заасан нь энэхүү хуулийн төслийг боловсруулах эрх зүйн үндэслэл юм.

Практик үндэслэл, шаардлагын хувьд өнөөдрийн байдлаар батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь цэргийн гадаад хамтын ажиллагааны хүрээнд дэлхийн 36 улстай цэргийн болон цэрэг-техникийн хамтын ажиллагаатай ажиллаж байна. Үүнээс ОХУ, БНХАУ, БНТУ, Украин Улс, Белерусь Улстай цэрэг-техникийн салбарт, АНУ, ХБНГУ, БНСУ, Израйль Улс, ИБУИНВУ-тай цэргийн салбарт хамтран ажиллах тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг байгуулан Зэвсэгт хүчний зэвсэглэл, техник, хэрэгслийг сольж шинэчлэх, энхийг дэмжих ажиллагааны оролцох чадавхыг бэхжүүлэх, цэргийн алба хаагчдыг сургаж, бэлтгэх, хамтарсан сургалт, дадлагыг зохион байгуулах зэрэг чиглэлээр хамтран ажиллаж байна.

Сүүлийн жилүүдэд Монгол Улсын Агаарын цэргийн зэвсэглэл, техникийн шинэчлэх, НҮБ-ын мандаттай энхийг дэмжих ажиллагаанд Зэвсэгт хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх бодлогын хүрээнд ОХУ, АНУ, БНХАУ, ХБНГУ-тай байгуулсан Засгийн газар хоорондын гэрээ, хэлэлцээрийн дагуу буцалтгүй тусламжаар нийлүүлэгдэж буй зэвсэглэл, цэргийн техник, материал хэрэгслийг дээрх орнуудаас үе шаттайгаар хүлээн авч байна.

Гадаад хамтын ажиллагаатай улс орноос үзүүлж буй буцалтгүй тусламжийн бараа, материалыг хүлээн авахад дараах хүндрэлтэй асуудлууд тогтмол гарч байна. Үүнд:

Сангийн яам, Гаалийн ерөнхий газраас буцалтгүй тусламжаар нийлүүлэгдсэн батлан хамгаалах зориулалтын бараа, материалыг гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөхтэй холбоотой зөвшөөрлийг авах ажилд 3-5 хоног зарцуулж байгаагаас буцалтгүй тусламжийн бараа, материал /зэвсэг техник, сум галт хэрэглэл, бусад төрлийн ар тал хангалтын материал/-ыг тээвэрлэн ирсэн техник /вагон, онгоц, автомашин/ гаалийн хяналтын бүсэд удаан хугацаагаар хүлээлгэнд зогсох, үүнээс шалтгаалж төлөвлөгдөөгүй зардал гарах, бараа, материалын хадгалалтын горим алдагдах, өөр хоорондоо уялдаа холбоо бүхий төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт цуцлагдах зэрэг хүндрэл үүсдэг.

Зарим ийм тохиолдлоос Зэвсэгт хүчний үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг нэмэгдүүлэх, олон улсын болон дотоодын сургалт, бэлтгэлийг зохион байгуулахад шаардлагатай зэвсэг, техник, сум, галт хэрэглэл, ар талын материал хэрэгслийн хангалт, зохион байгуулалтын ажил тасалдах, Төрийн болон албаны нууцад хамаарах буцалтгүй тусламжаар нийлүүлэгдсэн бараа, материалыг хүлээн авч гаалийн бүрдүүлэлт хийхэд нууцын хадгалалт, хамгаалалтын эрх зүйн зохицуулалтгүйгээс хилээр орж ирсэн бараа, материалын мэдээлэл гаалийн мэдээллийн системд илтээр хадгалагдаж үлдэх зэрэг зарим хууль тогтоомж зөрчигдөх асуудал гарч байна.

Цаашид БНХАУ, ОХУ, БНЧУ-аас буцалтгүй тусламжаар болон худалдан авах техник хэрэгслийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлтээр гаалийн хилээр нэвтрүүлэхэд хүндрэл мөн гарсаар байх болно.

Иймд Гаалийн тухай хуулийн зохицуулалтад батлан хамгаалах чиглэлээр буцалтгүй тусламж болон худалдааны гэрээгээр нийлүүлэгдсэн барааг түргэвчилсэн бүрдүүлэлтээр гаалийн хилээр нэвтрүүлэхтэй холбогдсон эрх зүйн зохицуулалтыг тусгах хэрэгцээ шаардлага байна гэж үзлээ.

Мөн Монгол Улсын Засгийн газраас гарсан тогтоол шийдвэрийн хүрээнд манай улсад олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагыг сүүлийн 20 гаран жилийн хугацаанд тогтмол явуулж байна.

Энэхүү оролцож байгаа гадаад улс орны цэргийн багийн бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулна гэсэн эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд тодорхой мөнгөн дүнг байршуулах асуудал хүндрэл үүсгэдэг. Хүндрэл үүсэж байгаа гол асуудал нь төрийн сангийн тусгай дансанд түр байршуулах мөнгөн хөрөнгө юм.

Тухайлбал, 2021 онд зохион байгуулагдсан Монгол Улс, Оросын Холбоот Улсын батлан хамгаалах цэргийн хамтын ажиллагааны хүрээнд зохион байгуулагдсан "Сэлэнгэ-2021" цэргийн хээрийн сургуульд оролцсон айлын талын зэвсэг, техник, материал хэрэгслийг хилээр нэвтрүүлэхтэй холбогдуулан Гаалийн тухай хуульд заасан эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд 600 000 000 (Зургаан зуун сая) төгрөгийг төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах асуудал үүсэж түүний эх үүсвэрийг гаргах асуудал батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүндрэлтэй нөхцөл байдлыг бий болгож байсан байна.

Дээрх хууль, эрх зүйн болон практик хэрэгцээ, шаардлагын үүднээс Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой гэж хууль санаачлагчийн зүгээс хуулийн төслийг боловсруулна.

Хоёр. Хуулийн төслийн бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээний талаар

Дээр дурдсан үндэслэл, шаардлагын дагуу Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр батлан хамгаалах чиглэлээр гадаад улс орноос нийлүүлэгдэж байгаа барааг түргэвчилсэн бүрдүүлэлтээр гаалийн хилээр нэвтрүүлэхтэй холбогдсон болон гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулахтай холбогдсон эрх зүйн зохицуулалтад нэмэлт зохицуулалт оруулах замаар холбогдох харилцааг боловсронгуй болгох хуулийн төслийг боловсруулна.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх саналын талаар

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар Монгол Улсын Үндсэн хуулийн арван нэгдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалж, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн" гэж заасан суурь зохицуулалт хангагдаж, батлан хамгаалах салбарт гадны тусламж, дэмжлэгээр оруулж ирж байгаа буцалтгүй тусламжийн бараа болон улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар худалдан авсан цэргийн зэвсэглэл, бусад бараа материалыг хил, гаалийн нэвтрүүлэхтэй холбогдсон хуулийн зохицуулалт боловсронгуй болж, гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах барааны мөнгөн дүнтэй холбогдох асуудал шийдвэрлэгдэх ач холбогдолтой. Ингэснээр улсын төсвөөс ямар нэгэн нэмэлт зардал гарахгүй, хэмнэлт үүсэх юм.

Дөрөв. Хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаар

Энэхүү хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулна.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ

ТАНИЛЦУУЛГА

*Гаалийн тухай хуульд нэмэлт,
өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн
төслийн талаар*

Гаалийн тухай хууль нь 2008 онд батлагдсан бөгөөд уг хуулиар Монгол Улсын гаалийн хилээр нэвтрүүлэх бараа, тээврийн хэрэгсэлд гаалийн бүрдүүлэлт хийх, гаалийн хяналт хэрэгжүүлэх журам, гаалийн бүрдүүлэлтийн горим, нөхцөл, шаардлагыг тогтоох, гаалийн байгууллагын тогтолцоо, гаалийн байгууллага, албан тушаалтны эрх, үүргийг тодорхойлох, тэдгээрийн шийдвэрт иргэнээс гомдол гаргах, түүнийг гаалийн байгууллага, албан тушаалтнаас шийдвэрлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулж байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван нэгдүгээр зүйлийн 1-д “Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалж, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн” гэж заасан.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2015 онд баталсан Батлан хамгаалах бодлогын үндэс баримт бичгийн 4.5-д “Монгол Улсын батлан хамгаалах нөөцийн менежмент, түүнд тавих хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгож, батлан хамгаалах зориулалт бүхий материаллаг нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх тогтолцоог төгөлдөржүүлнэ” гэж, баримт бичгийн 8.2.5-д “байлдааны зэвсэг, цэргийн техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх” гэж, Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 6.2.5-д “зэвсэглэл, цэргийн техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, сольж шинэчлэх” гэж, Батлан хамгаалах тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Батлан хамгаалах үйл ажиллагааг улсын төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж, Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1-д “Зэвсэгт хүчнийг улсын төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж тус тус заасан.

Практик үндэслэл, шаардлагын хувьд батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь цэргийн гадаад хамтын ажиллагааны хүрээнд дэлхийн 36 улстай цэргийн болон цэрэг-техникийн хамтын ажиллагаатай ажиллаж байна. Үүнээс ОХУ, БНХАУ, БНТУ, Украин Улс, Белерусь Улстай цэрэг-техникийн салбарт, АНУ, ХБНГУ, БНСУ, Израйль Улс, ИБУИНВУ-тай цэргийн салбарт хамтран ажиллах тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг байгуулан Зэвсэгт хүчний зэвсэглэл, техник, хэрэгслийг сольж шинэчлэх, энхийг дэмжих ажиллагааны оролцох чадавхыг бэхжүүлэх, цэргийн алба хаагчдыг сургаж, бэлтгэх, хамтарсан сургалт, дадлагыг зохион байгуулах зэрэг чиглэлээр хамтран ажиллаж байна.

Сүүлийн жилүүдэд Монгол Улсын Агаарын цэргийн зэвсэглэл, техникийг шинэчлэх, НҮБ-ын мандаттай энхийг дэмжих ажиллагаанд Зэвсэгт хүчний оролцоог нэмэгдүүлэх бодлогын хүрээнд ОХУ, АНУ, БНХАУ, ХБНГУ-тай байгуулсан Засгийн газар хоорондын гэрээ, хэлэлцээрийн дагуу буцалтгүй тусламжаар нийлүүлэгдэж буй зэвсэглэл, цэргийн техник, материал хэрэгслийг хүлээн авч байна.

Гадаад хамтын ажиллагаатай улс орноос үзүүлж буй буцалтгүй тусламжийн бараа, материал, бусад зүйлийг хүлээн авахад дараах хүндрэлтэй асуудлууд тогтмол гарч байна. Үүнд:

Буцалтгүй тусламжаар нийлүүлэгдсэн батлан хамгаалах зориулалтын бараа, материалыг гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөхтэй холбоотой зөвшөөрлийг авах ажилд олон хоног зарцуулж байгаагаас буцалтгүй тусламжийн бараа, материал /зэвсэг техник, сум галт хэрэглэл, бусад төрлийн ар тал хангалтын материал/-ыг тээвэрлэн ирсэн техник /вагон, онгоц, автомашин/ гаалийн хяналтын бүсэд удаан хугацаагаар хүлээлгэнд зогсох, үүнээс шалтгаалж олон тал оролцсон, төлөвлөсөн ажлууд хойшлох, саатах, төлөвлөгдөөгүй зардал гарах, бараа, материалын хадгалалтын горим алдагдах, цаашилбал өөр хоорондоо уялдаа холбоо бүхий төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт цуцлагдах зэрэг хүндрэл үүсдэг.

Үүнээс шалтгаалан Зэвсэгт хүчний бэлэн байдал, үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг нэмэгдүүлэх, олон улсын болон дотоодын сургалт, бэлтгэлийг зохион байгуулахад шаардлагатай зэвсэг, техник, сум, галт хэрэглэл, ар талын материал хэрэгслийн хангалт, зохион байгуулалтын ажил тасалдах, буцалтгүй тусламжаар нийлүүлэгдсэн Төрийн болон албаны нууцад хамаарах бараа, материалыг хүлээн авч гаалийн бүрдүүлэлт хийхэд нууцын хадгалалт, хамгаалалтын эрх зүйн зохицуулалтгүйгээс хилээр орж ирсэн бараа, материалын мэдээлэл гаалийн мэдээллийн системд илтээр хадгалагдаж үлдэх зэргээр хууль тогтоомж зөрчигдөх асуудал гарч байна.

Цаашид БНХАУ, ОХУ, БНЧУ-аас худалдааны гэрээгээр нийт 40 орчим тэрбум төгрөгийн буцалтгүй тусламж, худалдан авалтын асуудал шийдэгдсэн ба эдгээр сум, галт хэрэглэл, техник хэрэгслийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлтээр гаалийн хилээр нэвтрүүлэхэд хүндрэл мөн гарсаар байх болно.

Иймд Гаалийн тухай хуулийн зохицуулалтад батлан хамгаалах чиглэлээр буцалтгүй тусламж болон худалдааны гэрээгээр нийлүүлэгдсэн барааг түргэвчилсэн бүрдүүлэлтээр гаалийн хилээр нэвтрүүлэхтэй холбогдсон эрх зүйн зохицуулалтыг тусгах хэрэгцээ шаардлага байгаа болно.

Мөн Монгол Улсын Засгийн газраас гарсан тогтоол шийдвэрийн хүрээнд манай улсад олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагыг сүүлийн 20 гаран жилийн хугацаанд тогтмол амжилттай явуулж байна.

Энэхүү оролцож байгаа гадаад улс орны цэргийн багийн бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулна гэсэн эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд тодорхой мөнгөн дүнг байршуулах асуудал хүндрэл үүсгэдэг. Хүндрэл үүсэж байгаа гол асуудал нь төрийн сангийн тусгай дансанд түр байршуулах мөнгөн хөрөнгө юм.

Тухайлбал, 2021 онд зохион байгуулагдсан Монгол Улс, Оросын Холбоот Улсын батлан хамгаалах цэргийн хамтын ажиллагааны хүрээнд зохион байгуулагдсан “Сэлэнгэ-2021” цэргийн хээрийн сургуульд оролцсон айлын талын зэвсэг, техник, материал хэрэгслийг хилээр нэвтрүүлэхтэй холбогдуулан Гаалийн тухай хуульд заасан эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд 600 000 000 (Зургаан зуун сая) төгрөгийг төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах асуудал үүсэж түүний эх

үүсвэрийг гаргах асуудал батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүндрэлтэй нөхцөл байдлыг бий болгож байсан байна.

Дээрх хууль, эрх зүйн болон практик хэрэгцээ, шаардлагын үүднээс Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой гэж хууль санаачлагчийн зүгээс үзэж,хуулийн төслийг боловсрууллаа.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2022 оны ...дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Гаалийн тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай хэсэг,заалт нэмсүгэй:

1/95 дугаар зүйлийн 95.3 дахь хэсэг:

“95.3. Энэ хуулийн 95.1-д энхийг сахиулах болон олон улсын холбогдох байгууллага, аливаа улсын санаачилгаар өөрийн оронд зохион байгуулах цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад зориулан хилээр нэвтрүүлэх бараа хамаарахгүй”

2/29 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн дахь заалт:

“29.1.8. Батлан хамгаалах зориулалтаар буцалтгүй тусламж болон худалдааны гэрээгээр нийлүүлэгдсэн бараа”

2 дугаар зүйл. Гаалийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.8 дахь заалтын дугаарыг “29.1.9” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2022 оны ... дугаар сарын ... -ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

Улаанбаатар хот
2021 он

ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

Гаалийн тухай хууль нь 2008 онд батлагдаж, хуулийн зорилтоор Монгол Улсын гаалийн хилээр нэвтрүүлэх бараа, тээврийн хэрэгсэлд гаалийн бүрдүүлэлт хийх, гаалийн хяналт хэрэгжүүлэх журам, гаалийн бүрдүүлэлтийн горим, нөхцөл, шаардлагыг тогтоох, гаалийн байгууллагын тогтолцоо, гаалийн байгууллага, албан тушаалтны эрх, үүргийг тодорхойлох, тэдгээрийн шийдвэрт иргэнээс гомдол гаргах, түүнийг гаалийн байгууллага, албан тушаалтнаас шийдвэрлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулж байна.

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог аргачлалын дагуу тооцохын зорилго нь иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагад үүсэх зардлын ачааллыг тооцож, цаашид гарах ачааллыг багасгах санал боловсруулахад энэхүү судалгааны зорилго оршино.

Уг аргачлалын 1.5 дахь хэсэгт заасан журмын дагуу Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн тухайд төрийн байгууллага, иргэн, хуулийн этгээдэд оногдох зардал байгаа эсэхэд тооцож үзэв.

1. Иргэн, хуулийн этгээдэд үүсэх зардал

Монгол Улсын Их Хурлын 2015 оны 85 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын батлан хамгаалах бодлогын үндэс” баримт бичгийн эдийн засгийн чиглэлд “*Батлан хамгаалах арга хэмжээний зардлыг Монгол Улсын төсвөөс болон хуульд заасан бусад эх үүсвэрээс санхүүжүүлнэ. ...*” гэж заасан ба манай орон зохион байгуулагдаж байгаа олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад гадаад улс орны цэргийн багийн бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулна гэсэн эрх зүйн зохицуулалтад энэхүү асуудлыг хамаарахгүй байх эрх зүйн зохицуулалтыг Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиар бий болгосноор иргэн, хуулийн этгээдэд нэмэлт зардал үүсэхгүй болно. Өөрөөр хэлбэл, улсын төсвөөс зарцуулах тодорхой зардлаас нэмэлт зардал гарахгүй гэж ойлгож болох юм.

2. Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан төрийн байгууллага буюу улсын төсөвт үүсэх зардал

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг тооцохдоо хуулийн төсөлд тусгагдсан зардал гарах агуулга бүхий заалтыг тодорхойлж, улмаар зардал гарах талаар судалж үзэв.

Монгол Улсын Засгийн газраас гарсан тогтоол шийдвэрийн хүрээнд манай улсад олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагыг сүүлийн 20 гаран жилийн хугацаанд тогтмол явуулж байна.

Энэхүү оролцож байгаа гадаад улс орны цэргийн багийн бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн

байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулна гэсэн эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд тодорхой мөнгөн дүнг байршуулах асуудал хүндрэл үүсгэдэг. Хүндрэл үүсэж байгаа гол асуудал нь төрийн сангийн тусгай дансанд түр байршуулах мөнгөн хөрөнгө юм.

Тухайлбал, 2021 онд зохион байгуулагдсан Монгол Улс, Оросын Холбоот Улсын батлан хамгаалах цэргийн хамтын ажиллагааны хүрээнд зохион байгуулагдсан "Сэлэнгэ-2021" цэргийн хээрийн сургуульд оролцсон айлын талын зэвсэг, техник, материал хэрэгслийг хилээр нэвтрүүлэхтэй холбогдуулан Гаалийн тухай хуульд заасан эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд 600 000 000 (Зургаан зуун сая) төгрөгийг төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах асуудал үүсэж түүний эх үүсвэрийг гаргах асуудал батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүндрэлтэй нөхцөл байдлыг бий болгож байсан байна.

Улс орны батлан хамгаалах чадавхыг дээшлүүлэх зорилгын хүрээнд олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулахгүй байх эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгосноор батлан хамгаалах, Зэвсэгт хүчиний үйл ажиллагааны бэлэн байдал сайжрах, хуулиар хүлээсэн чиг үүргээ гүйцэтгэх чадавхи нэмэгдэх, төсвийн үр ашигтай, хэмнэлттэй захиран зарцуулалт хийгдэх боломж бүрдэх юм.

Мөн дээр дурдсан боломжуудаас гадна Батлан хамгаалах, Зэвсэгт хүчний талаар баримтлах бодлого, зорилго, зорилтоо хэрэгжүүлэхэд томоохон дэмжлэг болохын зэрэгцээ цэргийн алба хаагч нарын сургалт бэлтгэлийн түвшин дээшлэх, давуу талууд бий болох бөгөөд улсын төсөвт нэмэлт зардал гарах зохицуулалтыг хуулийн төсөлд агуулаагүй тул Гаалийн тухай хуульд холбогдох зохицуулалтыг тусгаснаар улсын төсөвт шинээр зардал бий болохгүй болно.

ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ АЖЛЫН ТАЙЛАН

Улаанбаатар хот
2021 он

ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ АЖЛЫН ТАЙЛАН

НЭГ.ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Энэхүү үнэлгээний ажлын гол зорилго нь Монгол Улсад зохион байгуулагдах олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад орны цэргийн багийн зэвсэглэл, цэргийн техник бусад эд материалыг хилээр нэвтрүүлэхэд Гаалийн тухай хуульд заасан тодорхой мөнгөн дүнг төрийн сангийн тусгай санд байршуулахгүйгээр, мөн батлан хамгаалах зориулалтаар олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр, импортоор оруулж ирж байгаа барааг гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийдэг болох эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох хэрэгцээ шаардлагаас урган гарч байна.

Үнэлгээ хийхээр сонгож авсан хууль нь нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл хэлбэртэй байна.

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн /цаашид “хуулийн төсөл” гэх/ үр нөлөөг үнэлэхдээ Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох аргачлал”¹-д /цаашид “аргачлал” гэх/ заасны дагуу дараах үе шаттайгаар хийлээ.

1. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох
2. Хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгээ тогтоох
3. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох
4. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

ХОЁР.ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Тус үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан, аргачлалд дурдсан 6 шалгуур үзүүлэлтээс 5 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

1. Зорилгод хүрэх байдал
2. Практикт хэрэгжих боломж
3. Ойлгомжтой байдал
4. Зардал
5. Харилцан уялдаа зэрэг болно.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зорилго нь үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн эсэх /бүрэн илэрхийлж чадсан эсэх/, хуулийн төсөлд туссан зохицуулалт болон арга хэмжээнүүд нь хуулийн төслийн зорилго, зорилтод хүрэх боломжтой байдлаар томъёологдсон эсэхийг үнэллээ.

Энэхүү үнэлгээг хийхийн тулд хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж, хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага, хуулийн төслийн зорилго болон зорилгод хүрэхэд чиглэгдсэн, мөн түүнийг тодорхой илэрхийлж чадахуйц арга хэмжээ, зохицуулалтыг сонгож авав.

“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалтыг дагаж мөрдөх буюу хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг тооцож үзсэн.

¹Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар баталсан

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төсөл нь түүнийг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн хувьд ойлгомжтой, логик дараалалтай томъёологдсон эсэхийг шалгах үүднээс хамаарах этгээдүүдээс санал авах, хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянах байдлаар үнэлгээг хийхээр сонголоо.

“Зардал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөл нь төрийн байгууллагад учрах зардлыг бууруулах боломжийг бий болгох ба субъектэд үүсэх зардлыг “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцог” хийх аргачлал-ын дагуу тооцохоор энэхүү шалгуур үзүүлэлтийг сонгов.

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг бүхэлд нь Монгол Улсын батлан хамгаалах тухай хууль, Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нийцсэн эсэхийг аргачлалд заасан асуултад хариулах байдлаар үнэлгээг хийхээр тооцов.

ГУРАВ.ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад хуулийн төслийн зорилт, холбогдох зохицуулалтууд нийцэж байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийх үүднээс хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай танилцаж, үзэл баримтлал болон хуулийн төслийн зорилт, түүнийг хангахад чиглэсэн зохицуулалтуудыг харьцуулах байдлаар дүн шинжилгээ хийнэ.

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, “Монгол Улсын батлан хамгаалах бодлогын үндэс” баримт бичиг, Монгол Улсын батлан хамгаалах тухай хуультай нийцүүлэн боловсруулсан ба дагалдан бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах юм.

Эрх зүйн зохицуулалт:

Монгол Улсын Их Хурлаас 2015 онд баталсан Батлан хамгаалах бодлогын үндэс баримт бичгийн 4.5-д “Монгол Улсын батлан хамгаалах нөөцийн менежмент, түүнд тавих хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгож, батлан хамгаалах зориулалт бүхий материаллаг нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх тогтолцоог төгөлдөржүүлнэ” гэж, 8.2.5-д “байлдааны зэвсэг, цэргийн техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх” гэж, Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 6.2.5-д “зэвсэглэл, цэргийн техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, сольж шинэчлэх” гэж, Батлан хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2-т “Батлан хамгаалах үйл ажиллагааны зорилго нь Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдал, нутаг дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдал, улсын хилийн халдашгүй дархан байдлыг хамгаалах, иргэний аюулгүй байдлыг хангахад оршино” гэж, мөн хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д “Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалах нь төрийн үүрэг мөн. Төр нь улсыг батлан хамгаалах нэгдмэл тогтолцоог бүрдүүлж, бэхжүүлнэ” гэж тус тус заажээ.

Практик хэрэгжилтийн байдал:

Практик үндэслэл, шаардлагын хувьд өнөөдрийн байдлаар батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь цэргийн гадаад хамтын ажиллагааны хүрээнд дэлхийн 36 улстай цэргийн болон цэрэг-техникийн хамтын ажиллагаатай ажиллаж байна. Үүнээс ОХУ, БНХАУ, БНТУ, Украин Улс, Белерусь

Улстай цэрэг-техникийн салбарт, АНУ, ХБНГУ, БНСУ, Израйль Улс, ИБУИНВУ-тай цэргийн салбарт хамтран ажиллах тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг байгуулан Зэвсэгт хүчний зэвсэглэл, техник, хэрэгслийг сольж шинэчлэх, энхийг дэмжих ажиллагааны оролцох чадавхыг бэхжүүлэх, цэргийн алба хаагчдыг сургаж, бэлтгэх, хамтарсан сургалт, дадлагыг зохион байгуулах зэрэг чиглэлээр хамтран ажиллаж байна.

Иймд Гаалийн тухай хуулийн зохицуулалтад Монгол Улсад явагдах олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах эрх зүйн зохицуулалтад холбогдох өөрчлөлтийг оруулан зохицуулалт хийх хэрэгцээ шаардлага байна гэж үзлээ.

Иймд улсын төсвөөс санхүүжилттэй батлан хамгаалах яам нь Гаалийн тухай хуульд заасан улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулахтай холбогдсон эрх зүйн зохицуулалтаар тодорхой мөнгөн хөрөнгийг байршуулах хөрөнгийн эх үүсвэргүй хүндрэлтэй нөхцөл байдал үүсч байдагтай холбогдуулан Гаалийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах замаар асуудлыг хууль эрх зүйн хүрээнд шийдвэрлэх шаардлагатай байгаа юм.

Дээр дурдсан хэрэгцээ, шаардлагыг шийдвэрлэх зорилгоор Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.5.2-т заасны дагуу Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Аливаа хуулийн зохицуулалт нь Үндсэн хууль болон хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн байх ёстой учраас хамгийн эхэнд хуулийн төслийн зорилгыг хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлага, үндэслэл болон зорилготой харьцуулан дараах байдлаар үнэлэх хэсгээ тогтоолоо.

Хуулийн төслийн хэрэгцээ шаардлага /Үндсэн зорилго, дэд зорилго/ хуулийн төслийн үзэл баримтлалаас	Хуулийн төслийн зорилго
Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар Монгол Улсад зохион байгуулагдах олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад орны цэргийн багийн зэвсэглэл, цэргийн техник бусад эд материалыг хилээр нэвтрүүлэхэд Гаалийн тухай хуульд заасан тодорхой мөнгөн дүнг төрийн сангийн тусгай санд байршуулахгүйгээр, мөн батлан хамгаалах зориулалтаар олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр, импортоор оруулж ирж байгаа барааг гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийдэг болох эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох асуудлыг шийдвэрлэх боломж бүрдэх юм.	- Монгол Улсад зохион байгуулагдах олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад орны цэргийн багийн зэвсэглэл, цэргийн техник бусад эд материалыг хилээр нэвтрүүлэхэд Гаалийн тухай хуульд заасан тодорхой мөнгөн дүнг төрийн сангийн тусгай санд байршуулахгүй болох - Батлан хамгаалах зориулалтаар олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр, импортоор оруулж ирж байгаа барааг гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийдэг болох эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох зохицуулалтыг тусгах.

“Практикт хэрэгжих боломж” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөлд шинээр тусгах зохицуулалтыг сонгож авлаа.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөл нь боловсруулалтын хувьд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн Дөрөвдүгээр бүлэг болон Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан байдал, хуулийг ойлгож хэрэглэх, хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар боловсруулагдсан эсэхийг шалгахын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь сонгон авлаа.

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг аргачлалд тусгасан хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх стандарт асуултуудад хариулах замаар уялдаа холбоог шалгахын тулд хуулийн төслийг бүхэлд нь авч үзэхээр тооцлоо.

ДӨРӨВ.УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Өмнөх үе шатуудад хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараах байдлаар харуулъя.

Д/д	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1	Зорилгод хүрэх байдал	1 дүгээр зүйл. Гаалийн тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай хэсэг, заалт нэмсүгэй: 1/95 дугаар зүйлийн 95.3 дахь хэсэг: “95.3. Энэ хуулийн 95.1-д энхийг сахиулах болон олон улсын холбогдох байгууллага, аливаа улсын санаачилгаар өөрийн оронд зохион байгуулах цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад зориулан хилээр нэвтрүүлэх бараа хамаарахгүй”	Хуулийн төслийн зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийх
		2/29 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн дахь заалт: “29.1.8. Батлан хамгаалах зориулалтаар буцалтгүй тусламж болон худалдааны гэрээгээр нийлүүлэгдсэн бараа”	
		2 дугаар зүйл. Гаалийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.8 дахь заалтын дугаарыг “29.1.9” гэж өөрчилсүгэй.	Хуулийн төслийн зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийх
		3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2022 оны ... дугаар сарын ... -ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.	Хуулийн төслийн зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийх
2	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	<u>Ойлгомжтой</u> байдлыг судлах

3	Зардал	Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлалын дагуу тусад нь тооцно.	Зардлын тооцоо хийх
4	Харилцан уялдаа	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах

Дээрх урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирсон шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг дараах байдлаар үнэллээ.

“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хуулийн төслийг түүний үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлсон байдалтай харьцуулан үзэж, холбогдох зохицуулалтын эрх зүйн үр дагаврыг тодорхойлоход чиглэсэн.

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл.

1 дүгээр зүйл. Гаалийн тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/95 дугаар зүйлийн 95.3 дахь хэсэг:

“95.3. Энэ хуулийн 95.1-д энхийг сахиулах болон олон улсын холбогдох байгууллага, аливаа улсын санаачилгаар өөрийн оронд зохион байгуулах цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад зориулан хилээр нэвтрүүлэх бараа хамаарахгүй”

2/29 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн дахь заалт:

“29.1.8. Батлан хамгаалах зориулалтаар буцалтгүй тусламж болон худалдааны гэрээгээр нийлүүлэгдсэн бараа”

Гаалийн тухай хуульд Монгол Улсад зохион байгуулагдах олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад орны цэргийн багийн зэвсэглэл, цэргийн техник бусад эд материалыг хилээр нэвтрүүлэхэд Гаалийн тухай хуульд заасан тодорхой мөнгөн дүнг төрийн сангийн тусгай санд байршуулахгүйгээр, мөн батлан хамгаалах зориулалтаар олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр, импортоор оруулж ирж байгаа барааг гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийхтэй холбогдсон эрх зүйн зохицуулалт тодорхой болно гэж үзсэн.

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл.

2 дугаар зүйл. Гаалийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.8 дахь заалтын дугаарыг “29.1.9” гэж өөрчилсүгэй.

Хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар 29 дүгээр зүйлийн 29.1.8 дахь заалтын дугаарыг “29.1.9” гэж өөрчилж, хуулийн дэс дараалал ойлгожмтой болно.

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 3 дугаар зүйл.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2022 оны ... дугаар сарын ... -ны өдрөөс

эхлэн дагаж мөрдөнө.

Хууль батлагдснаар хуулийн хүчин төгөлдөр мөрдөх хугацаа тодорхой болно.

“Ойлгомжтой байдлыг судлах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хуулийн төсөл нь хэрэгжүүлэх, хэрэглэх этгээдүүдэд ойлгомжтой байдлаар томъёологдсон эсэхийг шалгах үүднээс хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг шалгахдаа Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дараах заалтад заасан шаардлагыг хангасан эсэхэд хариулт өгөх замаар шалгалаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан Хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага	
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт	Хуулийн төслийн зохицуулалтад үнэлгээ хийсэн байдал
29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан.
29.1.2.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;	Тийм.
29.1.3.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;	Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгаагүй.
29.1.4.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;	Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болгох саналыг тусгаагүй.
29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Шаардлага хангасан.

29.1.8.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	Шаардлага хангасан.
29.1.9.шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	Шаардлага хангасан.
29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан бусад хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлага байхгүй болно.
29.1.11.хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	Шаардлага хангасан.
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан Хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Шаардлага хангасан.
30.1.2.нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлээгүй.
30.1.3.үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Шаардлага хангасан.
30.1.4.хүч оруулсан нэр томъёо хэрэглэхгүй байх;	Шаардлага хангасан.
30.1.5.жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Шаардлага хангасан.

“Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөө үнэлэх аргачлалд заасан дараах асуултад хариулах замаар хуулийн төслийн уялдаа холбоог бүхэлд нь шалгахыг зорилгоо.

д/д	Асуулт	Хариулт буюу дүн шинжилгээ
1	Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх;	Шаардлага хангасан.
2	Хуулийн төслийн “Хууль тогтоомж” гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх;	Шаардлага хангасан.
3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа эсэх;	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа.
4	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх;	Шаардлага хангасан.
5	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх;	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардаагүй.
6	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх;	Шаардлага хангасан.
7	Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх;	Хуульд шаардлагатай зохицуулалтыг бүрэн тусгасан.
8	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх;	Хуулийн төсөлд төрийн чиг үүргийг давхардуулан хуульчлаагүй.
9	Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх;	Шаардлага хангасан.
10	Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх;	Татвар хураамж тогтоосон заалт байхгүй.
11	Тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх;	Хуулийн төсөлд аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалт тусгагдаагүй.
12	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх;	Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулаагүй.
13	Хуулийн төслийн зүйл, заалт	Хуулийн төсөл нь жендэрийн эрх тэгш

	жөндэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх;	байдлын асуудлыг хөндөөгүй.
14	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгаагүй.
15	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн зохицуулалт тусгагдаагүй.
16	Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх.	Хуулийн төсөлд хариуцлагын хэм хэмжээтэй холбоотой зохицуулалт тусгагдаагүй.

ТАВ.ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ

5.1.Баримтжуулалт

Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхэд ашигласан дараах баримт бичиг, мэдээлэл, тоо баримтыг цуглуулан үр нөлөөг тооцох ажиллагааны тайланд баримтжуулж хавсаргалаа.

1. Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хэрэгцээг шаардлагыг урьдчилан тандан судлах үнэлгээний тайлан;

2. Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, түүнд нийцүүлж боловсруулсан хуулийн төслийн хувилбар;

5.2. Үнэлэлт дүгнэлт

Энэхүү үнэлгээний ажлын явцад Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах асуудлыг судлан тогтоохдоо холбогдох байгууллагуудын саналыг авах, холбогдох мэргэжлийн алба хаагчдын оролцуулан хэлэлцүүлэг зохион байгуулах, хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хууль тогтоомжид харьцуулан дүн шинжилгээ хийх зэрэг аргыг ашигласан болно.

Хуулийн төслийн үр нөлөөг шалгуур үзүүлэлт бүрээр дараах байдлаар үнэлж дүгнэлээ.

Зорилгод хүрэх байдал шалгуур үзүүлэлтээр:

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар Монгол Улсын Үндсэн хуулийн арван нэгдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалж, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн” гэж заасан суурь зохицуулалт хангагдаж, батлан хамгаалах салбарт гадны тусламж, дэмжлэгээр оруулж ирж байгаа буцалтгүй тусламжийн бараа болон улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар худалдан авсан цэргийн зэвсэглэл, бусад бараа материалыг хил, гаалийн нэвтрүүлэхтэй холбогдсон хуулийн зохицуулалт боловсронгуй болж, гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах барааны мөнгөн дүнтэй холбогдох асуудал шийдвэрлэгдэх ач холбогдолтой. Ингэснээр улсын төсвөөс ямар нэгэн нэмэлт зардал гарахгүй, хэмнэлт үүсэх юм.

Ойлгомжтой байдал шалгуур үзүүлэлтээр:

Түүнчлэн хуулийн төслийн ойлгомжтой байдлыг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад

тавих нийтлэг шаардлага хангасан эсэх, мөн Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалыг баримталсан эсэхийг судаллаа.

Дээрх байдлаар хуулийн төслийн ойлгомжтой байдлыг үнэлэхэд хуулийн төсөл нь нийтлэг байдлаараа хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагыг хангасан гэж үзлээ.

Зардал гэсэн шалгуур үзүүлэлтээр:

Зардал гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн дагуу Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлалын дагуу холбогдох зардлыг тодорхой тооцсон тул энэхүү үнэлгээний тайланд дүгнэлтийг тусгаагүй болно.

Харилцан уялдаа шалгуур үзүүлэлтээр:

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг бүхэлд нь үнэлэхийг зорьж, Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалд заасан асуултад хариулах байдлаар шалгалаа.

5.3.Зөвлөмж

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн арван нэгдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалж, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн” гэж заасан суурь зохицуулалт хангагдаж, батлан хамгаалах салбарт гадны тусламж, дэмжлэгээр оруулж ирж байгаа буцалтгүй тусламжийн бараа болон улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар худалдан авсан цэргийн зэвсэглэл, бусад бараа материалыг хил, гаалийн нэвтрүүлэхтэй холбогдсон хуулийн зохицуулалт боловсронгуй болж, гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах барааны мөнгөн дүнтэй холбогдох асуудал хууль зүйн хүрээнд шийдвэрлэгдэж, улс орныг батлан хамгаалах чадавхи эрс сайжирна гэж үзэж байна.

---oOo---

**ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ
ОРУУЛАХ ХЭРЭГЦЭЭ,
ШААРДЛАГЫГ
УРЬДЧИЛАН ТАНДАН
СУДЛАХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ
ТАЙЛАН**

Улаанбаатар хот
2021 он

ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДЛАХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Гаалийн тухай хууль нь 2008 онд батлагдаж, хуулийн зорилтоор Монгол Улсын гаалийн хилээр нэвтрүүлэх бараа, тээврийн хэрэгсэлд гаалийн бүрдүүлэлт хийх, гаалийн хяналт хэрэгжүүлэх журам, гаалийн бүрдүүлэлтийн горим, нөхцөл, шаардлагыг тогтоох, гаалийн байгууллагын тогтолцоо, гаалийн байгууллага, албан тушаалтны эрх, үүргийг тодорхойлох, тэдгээрийн шийдвэрт иргэнээс гомдол гаргах, түүнийг гаалийн байгууллага, албан тушаалтнаас шийдвэрлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулж байна.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2015 онд баталсан Батлан хамгаалах бодлогын үндэс баримт бичгийн 4.5-д "Монгол Улсын батлан хамгаалах нөөцийн менежмент, түүнд тавих хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгож, батлан хамгаалах зориулалт бүхий материаллаг нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх тогтолцоог төгөлдөржүүлнэ" гэж, 8.2.5-д "байлдааны зэвсэг, цэргийн техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх" гэж, Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 6.2.5-д "зэвсэглэл, цэргийн техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, сольж шинэчлэх" гэж, Батлан хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2-т "Батлан хамгаалах үйл ажиллагааны зорилго нь Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдал, нутаг дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдал, улсын хилийн халдашгүй дархан байдлыг хамгаалах, иргэний аюулгүй байдлыг хангахад оршино" гэж, мөн хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д "Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалах нь төрийн үүрэг мөн. Төр нь улсыг батлан хамгаалах нэгдмэл тогтолцоог бүрдүүлж, бэхжүүлнэ" гэж тус тус заажээ.

Практик үндэслэл, шаардлагын хувьд өнөөдрийн байдлаар батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь цэргийн гадаад хамтын ажиллагааны хүрээнд дэлхийн 36 улстай цэргийн болон цэрэг-техникийн хамтын ажиллагаатай ажиллаж байна. Үүнээс ОХУ, БНХАУ, БНТУ, Украин Улс, Белерусь Улстай цэрэг-техникийн салбарт, АНУ, ХБНГУ, БНСУ, Израйль Улс, ИБУИНВУ-тай цэргийн салбарт хамтран ажиллах тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг байгуулан Зэвсэгт хүчний зэвсэглэл, техник, хэрэгслийг сольж шинэчлэх, энхийг дэмжих ажиллагааны оролцох чадавхыг бэхжүүлэх, цэргийн алба хаагчдыг сургаж, бэлтгэх, хамтарсан сургалт, дадлагыг зохион байгуулах зэрэг чиглэлээр хамтран ажиллаж байна.

Иймд Гаалийн тухай хуулийн зохицуулалтад Монгол Улсад явагдах олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах эрх зүйн зохицуулалтад холбогдох өөрчлөлтийг оруулан зохицуулалт хийх хэрэгцээ шаардлага байна гэж үзлээ.

Иймд улсын төсвөөс санхүүжилттэй батлан хамгаалах яам нь Гаалийн тухай хуульд заасан улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулахтай холбогдсон эрх зүйн зохицуулалтаар тодорхой мөнгөн хөрөнгийг байршуулах хөрөнгийн эх үүсвэргүй хүндрэлтэй нөхцөл байдал үүсч байдагтай холбогдуулан Гаалийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах замаар асуудлыг хууль эрх зүйн хүрээнд шийдвэрлэх шаардлагатай байгаа юм.

УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДЛАХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах асуудал нь Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын^{1[1]} /цаашид Аргачлал гэх/ 1.3-т заасан хүрээнд хамаарахгүй тул урьдчилан тандан судлах ажиллагааг Аргачлалын 2.1-т заасан үе шатны дагуу хийж гүйцэтгэлээ.

НЭГ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ

Монгол Улсын Засгийн газрын шийдвэрээр манай оронд жил бүр зохион байгуулагдаж байгаа олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах эрх зүйн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэхэд батлан хамгаалах яамны зүгээс тухайн мөнгөн хөрөнгийг байршуулах боломжгүй нөхцөл байдал байнга тулгарч байгаа энэхүү хүндрэлтэй асуудлыг шийдвэрлэх боломж нь Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах замаар шийдвэрлэх нь оновчтой гэж үзсэн болно.

Гаалийн тухай хуулийн төслийг баталснаар дараах ач холбогдолтой. Тухайлбал:

1. Батлан хамгаалах чадавхыг бэхжүүлэх зорилтын хүрээнд манай оронд зохион байгуулагдах олон улсын цэргийн хээрийн сургууль дадлагад оролцох оролцогч орны тоо нэмэгдэж, гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах шаардлагагүй болох.

^{1[1]} Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралт

2. Төсвийн хөрөнгө, "Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан"-д тодорхой хэмнэлт бий болох.

3. Батлан хамгаалах, Зэвсэгт хүчний хуулиар хүлээсэн чиг үүрэг, бэлэн байдал, үүрэг гүйцэтгэх чадавхи дээшлэх.

4. Батлан хамгаалах, Зэвсэгт хүчний авч хэрэгжүүлэхээр төр, засгаас дэвшүүлсэн бодлого, арга хэмжээ хангагдах зэрэг болно.

Аргачлалын 3-т заасны дагуу тухайн асуудалд дүн шинжилгээ хийхдээ зорилго, зорилтыг тодорхойлж, шийдвэрлэх гэж байгаа зүйлийн мөн чанар, цар хүрээг тогтоож, тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээдийг тодорхойлж, улмаар түүнийг үүсгэж байгаа шалтгаан, нөхцөлийг тодорхойлсон болно.

1.1. Асуудлын мөн чанар, цар хүрээг тодорхойлсон байдал:

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахтай холбоотой асуудлаар Зэвсэгт хүчний Жанжин штаб болон төрийн бус байгууллагаас саналыг авч, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хэрэгцээ шаардлагын талаар холбогдох мэдээллийг цуглуулсан болно.

Эрх зүйн зохицуулалт:

Монгол Улсын Их Хурлаас 2015 онд баталсан Батлан хамгаалах бодлогын үндэс баримт бичгийн 4.5-д "Монгол Улсын батлан хамгаалах нөөцийн менежмент, түүнд тавих хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгож, батлан хамгаалах зориулалт бүхий материаллаг нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх тогтолцоог төгөлдөржүүлнэ" гэж, 8.2.5-д "байлдааны зэвсэг, цэргийн техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, шинэчлэх" гэж, Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 6.2.5-д "зэвсэглэл, цэргийн техник, материал хэрэгслийн нөөцийг бүрдүүлэх, хадгалах, сольж шинэчлэх" гэж, Батлан хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2-т "Батлан хамгаалах үйл ажиллагааны зорилго нь Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдал, нутаг дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдал, улсын хилийн халдашгүй дархан байдлыг хамгаалах, иргэний аюулгүй байдлыг хангахад оршино" гэж, мөн хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д "Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалах нь төрийн үүрэг мөн. Төр нь улсыг батлан хамгаалах нэгдмэл тогтолцоог бүрдүүлж, бэхжүүлнэ" гэж заасны дагуу гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах эрх зүйн зохицуулалтад өөрчлөлт оруулснаар хилээр нэвтрэх бараанд тодорхой мөнгөн төгрөг байршуулах шаардлагагүй болж

асуудлыг шийдвэрлэх нь тус хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл, хэрэгцээ шаардлага урган гарч байна.

Практик хэрэгжилтийн байдал:

Практик үндэслэл, шаардлагын хувьд өнөөдрийн байдлаар батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь цэргийн гадаад хамтын ажиллагааны хүрээнд дэлхийн 36 улстай цэргийн болон цэрэг-техникийн хамтын ажиллагаатай ажиллаж байна. Үүнээс ОХУ, БНХАУ, БНТУ, Украин Улс, Белерусь Улстай цэрэг-техникийн салбарт, АНУ, ХБНГУ, БНСУ, Израйль Улс, ИБУИНВУ-тай цэргийн салбарт хамтран ажиллах тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг байгуулан Зэвсэгт хүчний зэвсэглэл, техник, хэрэгслийг сольж шинэчлэх, энхийг дэмжих ажиллагааны оролцох чадавхыг бэхжүүлэх, цэргийн алба хаагчдыг сургаж, бэлтгэх, хамтарсан сургалт, дадлагыг зохион байгуулах зэрэг чиглэлээр хамтран ажиллаж байна.

Иймд Гаалийн тухай хуулийн зохицуулалтад Монгол Улсад явагдах олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах эрх зүйн зохицуулалтад холбогдох өөрчлөлтийг оруулан зохицуулалт хийх хэрэгцээ шаардлага байна гэж үзэж Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.5.2-т заасны дагуу Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

1.2.Эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа этгээд:

Дээрх нөхцөл байдлаас дүгнэж үзвэл, Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар тодорхойлсон зохицуулалтуудыг хуулиар баталгаажуулан эрх зүйн үндсийг тогтоохгүй тохиолдолд Монгол Улсад явагдах олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах эрх зүйн зохицуулалтад холбогдох өөрчлөлтийг оруулаагүй тохиолдолд батлан хамгаалах яам байршуулах мөнгөний эх үүсвэргүй байдал, түүнээс шалтгаалан олон улсын хээрийн сургууль дадлага цаг хугацаандаа явагдахгүй байх, цаг хугацаа алдагдах сөрөг үр дагавартай гэж үзэх үндэстэй байна.

Эрх ашиг нь хөндөгдөх бүлэг		Нөлөөлж буй хэлбэр
1	Монгол Улсын батлан хамгаалах чадавх, ашиг	Гаалийн тухай хуульд заасан "Улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд

	сонирхол	гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах” эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд олон улсын цэргийн хээрийн сургууль дадлага явуулах арга хэмжээ удааширах, шийдвэрлэгдэхгүй байх, үүрэг гүйцэтгэх, бэлэн байдал алдагдах нөхцөлд хүргэнэ.
Dgayusy		

1.3. Асуудлыг үүсгэж буй учир шалтгаан:

Холбогдох нөхцөл байдлыг судлан үзвэл Монгол Улсад явагдах олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах эрх зүйн зохицуулалтад холбогдох өөрчлөлтийг оруулах замаар нэг мөр шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлага тулгарч байна. Тухайлбал,

1. Улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулахгүй байх эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох.

2. Олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр импортоор оруулж ирж байгаа цэргийн техник хэрэгслийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлтээр гаалийн хилээр нэвтрүүлдэг болох .

3. Батлан хамгаалах, Зэвсэгт хүчний бэлэн байдал, үүрэг гүйцэтгэх дадлага, ур чадвар нэмэгдэх.

4. Хоцрогдсон хуучин зэвсэглэл, техник, тоног төхөөрөмж, хоёрдмол зориулалттай бүтээгдэхүүн, галт хэрэглэл, сэлбэг, хэрэгсэл шинэчлэгдэх зэрэг болно.

Иймд Монгол Улсад явагдах олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулахтай холбогдсон эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох хүрээнд Гаалийн тухай хуулийн холбогдох заалтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагатай байна.

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫГ ТОДОРХОЙЛСОН БАЙДАЛ

Эрх зүйн зохицуулалтын хувьд Гаалийн тухай хуулийн холбогдох заалтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулж тусгах замаар зохицуулна.

Иймд Аргачлалын 4-т заасны дагуу асуудлыг шийдвэрлэх зорилтыг дараах байдлаар тодорхойлж байна.

Зорилт: Гаалийн тухай хуулийн холбогдох заалтад тусгах замаар Монгол Улсад явагдах олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулахгүй байх, мөн гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлтийг хийхтэй холбогдсон асуудлыг судлах.

ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРУУД, ТЭДГЭЭРИЙН ЭЕРЭГ, СӨРӨГ ТАЛЫГ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

Асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой хувилбаруудыг тогтоож, Аргачлалын 5-д заасны дагуу зорилгод хүрэх байдал буюу Гаалийн тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.1, 38.2-т нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, татвараас чөлөөлөх, тухайн харилцаатай холбоотой зардал, үр өгөөжийн харьцааг харьцуулан судалж дараах дүгнэлтийг гаргалаа.

Хувилбар		Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа	Үр дүн
1	Тэг хувилбар	Шийдвэрлэвэл зохих асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд тодорхой үр дүнд хүрэх боломжгүй.	Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахгүйгээр олон улсын чанартай цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад улсын орны цэргийн баг бүрэлдэхүүний зэвсэглэл, цэргийн техник, тоног төхөөрөмжийг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар	Үр дүн сөрөг

			оруулах горимд байршуулах бараанд гаалийн байгууллага импортын гаалийн болон бусад татвар ногдуулж, хураан авч, төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах боломжгүй тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх боломжгүй.	
2	Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх	Хэвлэл, мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан хууль тогтоомжийн талаар олон нийтийг соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулах нь иргэд олон нийтийн мэдлэг мэдээллийг нэмэгдүүлэх сайн талтай хэдий ч асуудлыг шийдвэрлэх боломжгүй.	Хэвлэл, мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан хууль тогтоомжийн талаар олон нийтийг соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулах нь олон улсын чанартай хээрийн сургууль, дадлагыг явуулахад оновчтой бус, тухайн тулгамдсан асуудлыг нэр мөр шийдвэрлэхэд нөлөө үзүүлэхгүй юм.	Үр дүн сөрөг
3	Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх	Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийснээр үр дүнд хүрэх боломжгүй.	Хуульд өөрчлөлт оруулах замаар шийдвэрлэх асуудлыг зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх нь үр дүнтэй арга болж чадахгүй.	Үр дүн сөрөг
4	Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх	Төрөөс санхүүгийн интервенц хийснээр төсөв хөрөнгөтэй холбогдох асуудлыг шийдвэрлэхэд нөлөө үзүүлэх боловч эрх зүйн зохицуулалттай холбогдох асуудлыг шийдвэрлэхэд нөлөө үзүүлэхгүй.	Жил бүр зохион байгуулагдах олон улсын чанартай хээрийн сургууль дадлагад хичнээн гадаад орны цэргийн баг нь ямар хэмжээний зэвсэглэл, хүч хэрэгсэлтэй ирэх нь тодорхой бус тул холбогдох эрх зүйн зохицуулалтыг нарийвчлан тусгаагүй нь асуудлыг нэг мөр шийдвэрлэхэд нөлөө үзүүлэхгүй юм.	Тодорхой үр дүнд хүрнэ
5	Төрийн бус байгууллага, хувийн	Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой	Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх	Үр дүн сөрөг

	хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх	чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх асуудал нь тухайн хуулиар зохицуулах харилцаатай хамааралгүй юм.	асуудал нь тодорхой мөнгөн дүнг байршуулах, гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийхтэй холбогдсон асуудалд зохицуулалт болж чадахгүй.	
6	Захиргааны шийдвэр гаргах	Зэвсэглэл, техник, тоног төхөөрөмж, хоёрдмол зориулалттай бүтээгдэхүүн, галт хэрэглэл, сэлбэг, хэрэгслийн холбогдох харилцааг захиргааны акт гаргах замаар шийдвэрлэх нь эрх зүйн үр дүнтэй зохицуулалт болж чадахгүй юм.	Хилээр нэвтрүүлэх цэргийн зэвсэглэл, техник хэрэгсэлд тодорхой мөнгөн дүнг байршуулах, гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийхтэй холбогдсон асуудалд захиргааны шийдвэр гаргах замаар шийдвэрлэх нь тухайн харилцааг цогц байдлаар зохицуулах эрх зүйн зохицуулалт болж чадахгүй байна.	Үр дүн сөрөг
7	Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах	Тус хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар зэвсэглэл, техник, тоног төхөөрөмж, хоёрдмол зориулалттай бүтээгдэхүүн, галт хэрэглэл, сэлбэг, хэрэгслийн холбогдох харилцааг хуулиар нэг мөр зохицуулах боломжтой.	Хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар хилээр нэвтрүүлэх цэргийн зэвсэглэл, техник хэрэгсэлд тодорхой мөнгөн дүнг байршуулахгүй болох, гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийгддэг болох эрх зүйн үндэслэл бүрдэнэ.	Үр дүнтэй

Харьцуулалтын үр дүнг харгалзан үзвэл дараах 1 хувилбар илүү эерэг нөлөөтэй байх магадлалтай байна:

- Хувилбар-1: Монгол Улсад зохион байгуулагдах олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад орны цэргийн багийн зэвсэглэл, цэргийн техник бусад эд материалыг хилээр нэвтрүүлэхэд тодорхой мөнгөн дүнг байршуулах болон батлан хамгаалах зориулалтаар олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр, импортоор оруулж ирж байгаа барааг гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийхтэй холбогдсон асуудлыг хамааруулж, эрх зүйн нарийвчилсан зохицуулалтыг бий болгох зорилгоор Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах.

Иймд тухайн хуулийн төслийн агуулга, зохицуулалтын хэлбэрийг дараах байдлаар ерөнхийлөн томъёолж байна. Үүнд:

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар Монгол Улсад зохион байгуулагдах олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад орны цэргийн багийн зэвсэглэл, цэргийн техник бусад эд материалыг хилээр нэвтрүүлэхэд тодорхой мөнгөн дүнг байршуулахгүйгээр, мөн батлан хамгаалах зориулалтаар олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр, импортоор оруулж ирж байгаа барааг гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийгддэг болох асуудал шийдвэрлэгдэнэ гэж үзэж байна.

ДӨРӨВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН БАЙДАЛ

Аргачлалын 6-д заасны дагуу сонгосон 1 хувилбарын үр нөлөөг аргачлалд заасны дагуу ерөнхий асуултуудад хариулах замаар дүгнэлтийг нэгтгэн гаргалаа.

4.1. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

- Хувилбар-1: Олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад орны цэргийн багийн зэвсэглэл, цэргийн техник бусад эд материалыг хилээр нэвтрүүлэхэд тодорхой мөнгөн дүнг байршуулахгүйгээр, мөн батлан хамгаалах зориулалтаар олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр, импортоор оруулж ирж байгаа барааг гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийгддэг болох асуудлыг хамааруулж, эрх зүйн нарийвчилсан зохицуулалтыг бий болгох зорилгоор Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах.

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар шийдвэрлэх нь үр дүнтэй хувилбар гэж үзэж байна.

4.2. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад орны цэргийн багийн зэвсэглэл, цэргийн техник бусад эд материалыг хилээр нэвтрүүлэхэд тодорхой мөнгөн дүнг төрийн тусгай санд байршуулах шаардлага үгүй болох болон батлан хамгаалах зориулалтаар олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр, импортоор оруулж ирж байгаа барааг гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийгддэг

болох асуудлыг хамааруулж, эрх зүйн нарийвчилсан зохицуулалтыг бий болгосноор улсын төсөвт ямар нэгэн нэмэлт зардал үүсэхгүй болно.

4.3. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Сонгосон хоёр хувилбарын хувьд аль аль нь зорилтоо биелүүлэхэд эерэгээр нөлөөлнө.

Хувилбар 1-ыг хэрэгжүүлэх нь улсын хилээр нэвтрүүлэхэд тодорхой мөнгөн дүнг байршуулахгүйгээр, мөн батлан хамгаалах зориулалтаар олон улсын тусламж, худалдааны гэрээгээр, импортоор оруулж ирж байгаа барааг гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийгддэг болох асуудлыг хамааруулж, эрх зүйн нарийвчилсан зохицуулалтыг тусгаснаар тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой юм.

4.4. Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Хувилбарууд бүгд байгаль орчинд ямар нэгэн шууд болон шууд бус сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.

4.5. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хуультай нийцэж байгаа эсэх

Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой зөрчил үүсэхгүй болно.

ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАНУУДЫГ ХАРЬЦУУЛСАН ДҮГНЭЛТ

Аргачлалын 7-д зааснаар хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талуудыг

Зорилгод хүрэх байдал;

Зардал, үр өгөөжийн харьцаа;

Хүний эрх, эдийн засагт, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө;

Хууль тогтоомжтой нийцэж буй эсэх;

Гарч болох сөрөг үр дагавар, түүнийг арилгах хувилбар байгаа эсэх гэсэн шалгуураар дахин нягтлан үзэж дараах дүгнэлтийг хийлээ.

Эрх зүйн орчныг сайжруулахын тулд хувилбар 1-ийг Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар эрх зүйн орчныг цогц байдлаар шийдвэрлэх боломж бүрдэх юм.

ЗУРГАА. ЗӨВЛӨМЖ

Монгол Улсын Засгийн газрын шийдвэрээр манай оронд зохион байгуулагддаг олон улсын цэргийн хээрийн сургууль, дадлагад оролцох гадаад орны цэргийн багийн цэргийн техник хэрэгсэл болон бусад эд материалыг улсын хилээр нэвтрүүлэхэд хуульд заасан мөнгөн дүнг төрийн сангийн тусгай дансанд байршуулах шаардлага цаашид байхгүй болох болон батлан хамгаалах зориулалтаар импортоор оруулж ирэх зээл тусламжийн болон худалдааны гэрээ бүхий бараанд гаалийн түргэвчилсэн бүрдүүлэлт хийх эрх зүйн зохицуулалт хуулиар бий болох юм.

Иймд дээр дурдсан асуудалтай холбоотойгоор Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар эрх зүйн үндэслэлийг хуульчлан баталгаажуулах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

---oOo---

Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөний үнэлгээ.

ХҮНИЙ ЭРХЭД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

(Хүснэгт 1)

Үзүүлэх нөлөө:	Үр	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж буй эсэх	1.1. Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх				
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Тийм	Үгүй	Хуульд шалгуурыг нийтлэг, тэгшээр хуульчилна.	
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ялгаварлан гадуурхсан зохицуулалтыг тусгахгүй.	
	1.1.3.Энэ нь тодорхой бүлгийн эмзэг байдлыг дээрдүүлэхийн тулд авч буй түр тусгай арга хэмжээ мөн бол олон улсын болон үндэсний хүний эрхийн хэм хэмжээнд нийцэж буй эсэх	Тийм	Үгүй	Энэ нь тодорхой бүлгийн эмзэг байдлыг дээрдүүлэхийн тулд авч буй түр тусгай арга хэмжээ биш.	
	1.2. Оролцоог хангах				
	1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	Тийм	Үгүй	Холбогдох зохицуулалтыг хуульд тусгахдаа эрх, ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа бүлгүүдтэй мэдээлэл хуваалцаж, оролцоог хангасан.	
	1.2.2.Ялангуяа зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буй, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй	Тийм	Үгүй	Бүлгүүдийг тусгайлан тодорхойлж, тэдэнд үзүүлэх үр нөлөөг тооцсон.	

	иргэдийг тодорхойлсон эсэх			
	1.3. Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал хариуцлага			
	1.3.1. Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах боломж нэмэгдэнэ.
	1.3.2. Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, НҮБ-ын хүний эрхийн механизмаас тухайн асуудлаар өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	Шударга, тэгш эрх, үр өгөөжтэй байх нөхцөл, боломжийг бүрдүүлэхэд чиглүүлсэн.
	1.3.3. Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Тийм	Үгүй	Хариуцлагатай холбоотой зохицуулалт тусгахгүй.
Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1. Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах бол энэ нь хууль ёсны зорилгод нийцсэн эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгахгүй.
	2.2. Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх	Тийм	Үгүй	Хязгаарлалт тогтоосон заалт байхгүй.
Эрх агуулагч	3.1. Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	- Батлан хамгаалах, Зэвсэгт хүчний анги, байгууллага
	3.2. Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон зохицуулалт байхгүй.

	3.3. Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх	Тийм	Үгүй	Эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзсэн зохицуулалт агуулаагүй.
	3.4. Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх /хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй/	Тийм	Үгүй	Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг агуулаагүй.
4. Үүрэг хүлээгч	4.1. Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	Төрийн байгууллага үүрэг хүлээнэ.
5. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1. Жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх	Тийм	Үгүй	Жендерийн үзэл баримтлалтыг зохицуулалт агуулгагүй.
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Зохицуулах харилцаа нь эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэхтэй холбогдох харилцаанд хамаарахгүй

ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

(Хүснэгт 2)

Үзүүлэх нөлөө:	ҮР	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Дэлхийн зах зээл дээр		1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон	Тийм	Үгүй	Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө

өрсөлдөх чадвар	гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх			оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэхгүй.
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөргөдлийг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
3.Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

	нөлөө үзүүлэх эсэх			
	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсэж байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
6.Инноваци болон судалгаа	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

шинжилгээ	гаргах асуудлыг дэмжих эсэх			
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Алба хаагчдын цалин, хөлс ажлын баталгаа нэмэгдэнэ
8.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ажлын байр шинээр бий болох болмжтой.
	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Жижиг, дунд үйлдвэрлэл хөгжих боломж нэмэгдэнэ.
9.Төрийн захиргааны	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Улсын төсвийн зардал нэмэгдэхгүй

байгууллага	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх	Тийм	Үгүй	Төрийн байгууллагын бүтцэд өөрчлөлт хийх шаардлага бий болно.
	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болохгүй
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд эерэг нөлөө үзүүлнэ
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн байдлаар зөрчилдөхгүй.

НИЙГЭМД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

(Хүснэгт 3)

Үзүүлэх нөлөө:	Үр	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл		1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх	Тийм	Үгүй	Шинээр ажлын байр бий боломжтой.
		1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд эерэг нөлөө үзүүлнэ
2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

	эсэх			
4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, суртахуун ёс	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Төрийн захиргааны зарим байгууллагын албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд өөрчлөлт орохгүй.
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

	нөлөөлөх эсэх			
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Тухайн харилцаанд оролцогчдын ажлын байранд тогтвортой ажиллах идэвх сонирхол нэмэгдэнэ.
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулснаар иргэдийн боловсрол мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад эерэг нөлөө үзүүлнэ.
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөө үзүүлэхгүй
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

	эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх			
8.Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

(Хүснэгт 4)

Үзүүлэх нөлөө:	Үр	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Агаар		1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
2.Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч		2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
		2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
		2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
		2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
3.Ан амьтан, ургамлыг		3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

хамгаалах	эсэх			байхгүй
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
4.Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
5.Хөрсний бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
6.Газрын ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй
7.Нөхөн	7.1.Нөхөн сэргээгдэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө

сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхыг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх			байхгүй
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх	Тийм	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй

---oOo---